08/07/2023

Ο Εθνομάρτυρας της Μακεδονίας μας Τέλλος Άγρας!

/ Γνώμες

Στο χρυσούν πάνθεον των μαρτύρων του έθνους, περίοπτη θέση κατέχει ο αγωνιστής της ελευθερίας και της Μακεδονίας μας Τέλλος Άγρας. Αψήφησε τις ανέσεις και τα προνόμια της αριστοκρατικής του καταγωγής, όπως και τη διαγραφή μιας

λαμπρής καριέρας στο φάσμα του ελληνικού στρατού, ως απόφοιτος της Σχολής Ευελπίδων και δονούμενος από θεία αγωνία για την απελευθέρωση της Μακεδονίας μας από την τρομοκρατία των Βούλγαρων Κομιτατζήδων, αφού είχε προσφέρει πολυεπίπεδη αντιστασιακή δράση, μαρτύρησε την 3-η Ιουνίου του 1907, σε ηλικία μόλις 27 χρονών !

- Γράφει ο Πάνος Αβραμόπουλος

Προηγήθηκε μια συνεννόηση του βούλγαρου αρχικομιταζή Βοεβόδα Ζλάταν για να προσχωρήσει στα ελληνικά αντιστασιακά σώματα, εγκαταλείποντας τις εντολές του κομιτάτου για την τρομοκράτηση των ελληνικών πληθυσμών στο νοτιοδυτικό τμήμα της λίμνης-βάλτου των Γιαννιτσών και εκεί ο Τέλλος προσήλθε δείχνοντας την ανδρεία και τη λεβεντιά του, με λίγα μόνο παλικάρια του. Ο Βούλγαρος άνανδρα πρόδωσε τη συμφωνία και αφού τους διαπόμπευσε δεμένους και ξυπόλητους για μια εβδομάδα στα χωριά της Εδέσσης, για να καταρρακώσει το ηθικό των ελληνικών πληθυσμών, τους κρέμασε σε μια καρυδιά μεταξύ των χωριών Τέχοβο και Βλάδοβο.

Έτσι με τον προδοτικό αυτό τρόπο το παλικάρι του Μακεδονικού αγώνα και προστάτης των χωριών του βάλτου για δυο χρόνια – ζώντας μέσα στους πυκνούς και άβατους καλαμιώνες του, μέσα σε πρόχειρες καλύβες, με τις κακουχίες, τις θέρμες και τους πυρετούς του έλους – έφυγε από τη ζωή. Ήταν ένας άγγελος της ελληνικής ελευθερίας.

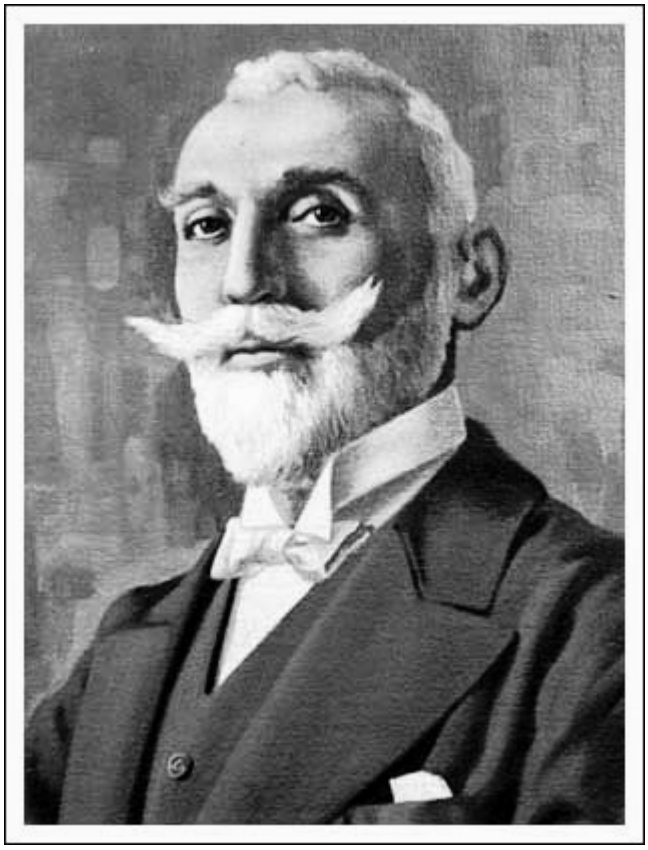

Ο Τέλλος Άγρας γεννήθηκε στο Ναύπλιο το 1880, όπου και υπηρετούσε ο πατέρας του ως εφέτης. Η καταγωγή του ήταν από τους Γαργαλιάνους Μεσσηνίας και ήρε τις ρίζες του από αριστοκρατικές ελληνικές οικογένειες των οποίων η καταγωγή χάνεται στα βάθη της ελληνικής ιστορίας. Η μητέρα του ήταν αδελφή του στρατηγού Ιωάννη Παπατσώνη.

Το πραγματικό του όνομα ήταν Σαραντέλος ή Σάραντος Αγαπηνός. Το 1901 αποφοίτησε από την Σχολή Ευελπίδων και τοποθετήθηκε στη Φρουρά των Αθηνών. Δονούμενος όμως από τον έρωτα της ελευθερίας και θέλοντας να προσφέρει ουσιαστικά στην πατρίδα, εγκατέλειψε τη φρουρά και κατετάγη εθελοντής στα σώματα που αγωνίζονταν στη Μακεδονία εναντίον των κομιτατζήδων. Νεαρός κιόλας με εξαίρετες στρατιωτικές ικανότητες εχρήσθη αρχηγός ενός αντάρτικου σώματος που προετοίμαζε στο Βόλο ο Κωνσταντίνος Μαζαράκης, καπετάν Ακρίτας.

Και από εκεί ξεκινάει η θυσιαστική του προσφορά στην πατρίδα. Ποιο είναι όμως το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η μαρτυρική αντίσταση του εθνομάρτυρα Τέλλου Άγρα;

Το Σεπτέμβριο του 1906 με απόφαση του Προξενείου Θεσσαλονίκης αποστέλλονται στη λίμνη των Γιαννιτσών τρία νέα αντιστασιακά σώματα για να προστατεύσουν τον πληθυσμό της Μακεδονίας που υφίσταται τους απηνείς διωγμούς και την ηθική τρομοκρατία των κομιτατζήδων του βουλγαρικού κομιτάτου. Πρώτο καταφθάνει στις αρχές του μήνα το σώμα του ανθυπολοχαγού του Πεζικού Τέλλου Άγρα με είκοσι άνδρες. Λίγες μέρες αργότερα καταφθάνουν τα σώματα του υπολοχαγού του Πεζικού Κωνσταντίνου Σάρρου (Κάλα) και του ανθυποπλοιάρχου Ιωάννη Δεμέστιχα (Νικηφόρου) – τα ψευδώνυμα εδίδοντο για λόγους ασφαλείας στο αναγκαίο συνωμοτικό κλίμα της εποχής – με εικοσιπέντε άνδρες ο καθένας. Στόχος είναι να απελευθερωθεί η λίμνη από τους κομιταζήδες και να αποτελέσει βάση ανεφοδιασμού των ελληνικών σωμάτων για την Κεντρική Μακεδονία. Το Νοέμβριο του 1906 ο Τέλλος επιχειρεί επίθεση κατά των Βουλγάρων με σκοπό να καταλάβει την καλύβα Κούγκα. Δεν στέφεται με επιτυχία.

Ο Τέλλος τραυματίζεται και τον μεταφέρουν ση Θεσσαλονίκη, ωστόσο μετά από μια εβδομάδα επανακάμπτει. Αναγκάζεται ωστόσο να εγκατασταθεί στη Νάουσα για να θεραπευτεί απο τα τραύματά του, και τους ελώδεις πυρετούς που τον βασάνιζαν, αλλά και για να διευθύνει τον αγώνα στην περιοχή. Τον Απρίλιο του 1907 το Προξενείο αποφασίζει να αντικαταστήσει τους αρχηγούς και τα παλικάρια των αντάρτικων σωμάτων μας για να ξεκουραστούν από τις ατέρμονες δοκιμασίες και τις κακουχίες. Μεταξύ αυτών και ο Τέλλος Άγρας. Πάραυτα έφταναν μυστικές πληροφορίες στους κόλπους του προξενείου ότι το ηθικό των βούλγαρων κομιτατζήδων είχε πτοηθεί και ότι πολλοί ακόμα από τις ηγετικές φυσιογνωμίες τους ήταν αποφασισμένοι να εγκαταλείψουν τον αγώνα τους και να προσχωρήσουν στα ελληνικά αντάρτικα σώματα. Σ΄ αυτούς εφέρετο αποφασισμένος να προσχωρήσει και ο βοεβόδας Ζλάταν, πρόθεση την οποία υπεδέχθη καλόπιστα ο Τέλλος. Συμφώνησαν μάλιστα η προσχώρησή του να γίνει με την θεαματική ενσωμάτωση στους Έλληνες αντάρτες, μιας μεγάλης ομάδας κομιτατζήδων που είχε υπο την ηγεσία του ο Βούλγαρος οπλαρχηγός και να γίνει δημόσια ανακοίνωση του γεγονότος, παρουσία του κόσμου στο χωριό Βλάδοβο.

Ο Τέλλος σκεπτόμενος βαθύτερα και ωριμότερα τα ηθικά οφέλη από μια τέτοια κίνηση για την τόνωση της ψυχολογίας των ελληνικών πληθυσμών στην περιοχή, ήθελε το γεγονός να γίνει όσο ήταν εφικτό περισσότερο γνωστό. Και προηγήθηκαν αρκετές προπαρασκευαστι-κές συναντήσεις για την δημόσια προσχώρηση του Ζλάταν πρίν την τελευταία μοιραία συνάντηση της 3-ης Ιουνίου. Στην τελική συνάντηση όμως ο Ζλάταν μαζί με τον επίσης βοεβόδα Κασάπτσε παρέβησαν προδοτικά τη συμφωνία και συνέλαβαν τον Τέλλο και το πρωτοπαλίκαρό του Αντώνη Μίγγα, αφήνοντας ελεύθερους τους υπόλοιπους συνοδούς. Τους έδεσαν και τους διαπόμπευσαν ξυπόλητους για μια εβδομάδα στα βουλγαρικά χωριά της Εδέσσης και της Καρατζόβας ως δήθεν αιχμαλώτους, για να αναπτερώσουν τα ηθικό των βουλγαρικών πληθυσμών του κομιτάτου. Τη νύχτα της 7-ης Ιουνίου τους κρέμασαν από μια καρυδιά μεταξύ των χωριών Τέχοβο που έκτοτε ονομάστηκε «Καρυδιά» από τον απαγχονισμό των νεομαρτύρων μας και Βλάδοβο, που κατόπιν

ονομάστηκε προς τιμήν του αγωνιστής μας «Άγρας». Η είδηση της άνανδρης δολοφονίας τους με αυτόν τον προδοτικό τρόπο, πάγωσε το αίμα του ελληνικού λαού σε όλη την επικράτεια, που με συγκίνησε παρακολουθούσε την αυτοθυσία και τον ηρωϊσμό του καπετάν Τέλλου Άγρα, για να μείνει άσβεστος ο λίχνος της ελευθερίας στην τρομοκρατούμενη από τους κομιτατζήδες Μακεδονία μας. Παράλληλα χαλύβδωσε όμως το ηθικό του για αντίσταση και αγώνα που με μεγαλύτερη ηθική ένταση πάλαιψε για αυτόν.

Εξήγειρε μίσος εναντίων των Βούλγαρων κομιτατζήδων και κατέστησε πανελληνίως το όνομα του Τέλλου Άγρα, συνώνυμο της αυτοθυσίας και της ελληνικής λεβεντιάς. Ο εξαίρετος συγγραφέας, κριτικός και ακαδημαϊκός μας Ζαχαρίας Παπαντωνίου, έγραψε ένα εμπνευσμένο ποίημα για να τραγουδήσει ο λαός μας τη θυσία του Τέλλου Άγρα, ενώ η μεγάλη μας συγγραφέας Πηνελόπη Δέλτα που ήταν γνωστή για τον φλογερό πατριωτισμό της, εμπνεύστηκε από την μαρτυρική θυσία του Τέλλου και έγραψε το γνωστό μας ιστορικό μυθιστόρημα «Τα μυστικά του Βάλτου», που ανέθρεψε ηθικοπνευματικά γενεές ολόκληρες Ελλήνων, με το ευγενές ιδεώδες του πατριωτισμού. Οι σωροί των δυο μακεδονομάχων-εθνομαρτύρων, ενταφιάστηκαν έξω από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου του Βλαδόβου (σημερινός Άγρας). Ενώ κενοτάφιο υπάρχει επι της Εγνατίας οδού στην είσοδο του Βλαδόβου.

Παρακάτω παραθέτουμε το έξοχο ηθικά ποίημα του μεγάλου μας συγγραφέα και Ακαδημαϊκού Ζαχαρία Παπαντωνίου, για τη θυσία του απαράμιλλου Μακεδονομάχου μας Τέλλου Άγρα:

Τέλλος Άγρας

Τα περιστέρια ένα πρωί δεν είχανε χαρά
ήταν στην στέγη ενός σπιτιού και κλαίγανε
και στο διαβάτη λέγανε:
Αλίμονο που χάσαμε δύο ανήσυχα φτερά!
Να μην τα πήρε ο άνεμος; Μην ξαποσταίνουν κάπου;
Μην έπεσαν στη γης;

Τ’ αδέρφι μας δεν φαίνεται και τώρα πως θα πάμε;
Άσπρο καράβι , όλα μαζί , στον αέρα της αυγής;
Κι ένας μικρός κορυδαλλός τραγούδησε απ’ το ύψος.
Να μην το περιμένετε, τι δεν θα ξαναρθή .
Πολύν καιρό εχάρηκεν αξένοιαστο μαζί σας,
μα ήρθεν η ώρα της οργής, η ώρα να υψωθή.
Περιστεράκι μια βραδυά κοιμήθηκ’ αυτού κάτου,
και την αυγή εξύπνησε αητός.
Έχετε γειά ! Πήγε ψηλά κι ευφραίνει
τα ματωμένα του φτερά στη βρύση του φωτός.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

*Ο συγγραφέας Πάνος Ν. Αβραμόπουλος, είναι Α΄ Αναπληρωματικός Δημοτικός Σύμβουλος Αθηναίων
www.panosavramopoulos.blogspot.gr